

УДК 340

[https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-12\(22\)-551-561](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-12(22)-551-561)

Теслюк Ярина Олегівна кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного та інформаційного права Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», <https://orcid.org/0000-0002-7010-1080>

Гирька Катерина Вадимівна здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня Інституту права психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», <https://orcid.org/0009-0002-6652-1733>

ПРИНЦИПИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В АДВОКАТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню проблеми використання технологій штучного інтелекту в адвокатській діяльності та необхідності формування принципів, які б забезпечували професійне, етичне та безпечне впровадження таких технологій у правничу практику. У роботі обґрунтовується актуальність теми, зумовлена стрімкою цифровою трансформацією суспільства та відсутністю нормативного регулювання застосування ШІ адвокатами в Україні. Проаналізовано стан наукової розробки проблематики, висвітлено підходи українських і зарубіжних науковців до визначення ризиків, переваг та етичних викликів, пов'язаних із впровадженням ШІ у систему правосуддя. Окрему увагу приділено аналізу міжнародних актів, зокрема AI Act ЄС та Європейської етичної хартії щодо використання ШІ у судовій системі, які пропонують систему принципів людиноцентричного і безпечного застосування алгоритмічних рішень. Запропоновано адаптувати ці підходи до діяльності адвокатів з урахуванням особливостей адвокатської професії та вимог адвокатської етики. У статті виокремлено комплекс базових принципів, яких має дотримуватися адвокат під час використання ШІ: законність і дотримання прав людини, недискримінація, конфіденційність та захист даних, добросовісність і достовірність, професійний людський контроль та відповідальність за результати застосування алгоритмів. Наголошено, що адвокат повинен здійснювати критичну перевірку будь-яких згенерованих ШІ даних, уникати використання загальнодоступних систем для обробки конфіденційної інформації та усвідомлювати ризики упереджених або хибних рішень. Автори роблять висновок про необхідність розробки національних стандартів і законодавчих засад, які б визначали межі та правила використання ШІ в адвокатській практиці, забезпечуючи баланс між інноваційністю та дотриманням професійної етики й гарантій прав людини. Пропонується

доповнення Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» нормою про можливість застосування технологій ШІ адвокатами з подальшим більш детальним регулюванням положеннями Правил адвокатської етики.

Ключові слова: штучний інтелект, адвокат, адвокатська діяльність, принципи, відповідальність, достовірність, адвокатська етика, правосуддя.

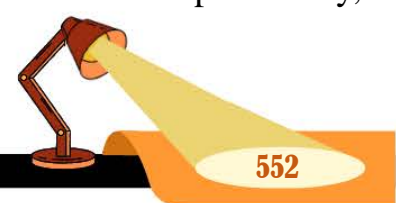
Tesliuk Yaryna Candidate of Judicial Sciences (Ph.D), Associate Professor Associate Professor of the Department of Administrative and Information Law, Institute of Law, Psychology and Innovative Education, Lviv Polytechnic National University, <https://orcid.org/0000-0002-7010-1080>

Hyrka Kateryna student of the second (master's) level of higher education at the Institute of Law, Psychology and Innovative Education of the Lviv Polytechnic National University, <https://orcid.org/0009-0002-6652-1733>

PRINCIPLES OF USING ARTIFICIAL INTELIGENCE TECHNOLOGIES IN LEGAL PRACTICE

Abstract. The article examines the fundamental principles governing the use of artificial intelligence technologies in legal practice, with a particular focus on their application by attorneys. In the context of rapid digital transformation and the growing integration of AI into various spheres of professional activity, the legal profession faces both new opportunities and significant challenges. The study highlights the need to define clear ethical, legal, and professional standards for the responsible use of AI by attorneys in order to ensure the protection of human rights, confidentiality, fairness, and the integrity of justice. The article analyzes current research on the regulation of AI in the legal field, explores relevant international documents, including European standards and the AI Act, and assesses the existing Ukrainian legal framework, which currently lacks explicit rules on AI use by attorneys. Special attention is devoted to key principles such as legality, non-discrimination, confidentiality, quality and security of AI tools, diligence, accuracy, and professional responsibility. Based on international experience and national needs, the article proposes approaches to developing professional standards and improving legislation to guide attorneys in the ethical and safe use of AI technologies. The findings emphasize that AI should remain an auxiliary tool that enhances legal practice without undermining human autonomy, procedural fairness, or the fundamental rights of clients. It is proposed to supplement the Law of Ukraine "On the Bar and Advocacy" with a provision on the possibility of using AI technologies by lawyers, with further more detailed regulation by the provisions of the Rules of Lawyer Ethics.

Keywords: artificial intelligence, attorney, legal practice, principles, responsibility, accuracy, legal ethics, justice.

Постановка проблеми. Сьогодні суспільство переживає процес цифровізації, що поступово охоплює всі сфери життя та людської взаємодії, а штучний інтелект є новітнім етапом цього явища. Технології штучного інтелекту (ШІ) є невід’ємною складовою цифрової трансформації та активно впроваджуються у діяльність різних професій і сфер. Правосуддя, зокрема інститут адвокатури, також не стоїть осторонь цифрових змін і поступово трансформується під впливом нових технологій. Адвокатська діяльність, що традиційно ґрунтувалася на інтелектуальній праці, аналітиці та досвіді, має можливість підвищити свою ефективність завдяки використанню систем штучного інтелекту.

Водночас це ставить перед адвокатами низку етичних, правових та професійних викликів, що потребують належного регулювання, яке повинно ґрунтуватися на чітких принципах як основоположних засадах. Відтак проблема регулювання використання технологій ШІ в адвокатській діяльності є надзвичайно актуальною і потребує наукового осмислення.

Мета. Метою дослідження є визначення та характеристика основоположних засад використання адвокатами технологій штучного інтелекту при здійсненні професійної діяльності. Для досягнення цієї мети поставлено такі завдання: 1) проаналізувати стан дослідження проблеми та наявні підходи до регулювання використання ШІ правниками; 2) охарактеризувати основні принципи, якими повинен керуватися адвокат при застосуванні ШІ; 3) дослідити існуючі правові норми та проєкти, спрямовані на регулювання використання ШІ у правосудді; 4) запропонувати напрями вдосконалення професійних стандартів і законодавства щодо використання ШІ в адвокатській практиці.

Стан дослідження проблеми. Проблемні та актуальні питання правового регулювання та впровадженні технологій ШІ у систему правосуддя були предметом досліджень багатьох вітчизняних науковців, які приділяли увагу різним аспектам та ризикам, пов’язаним з використанням ШІ. Цей напрям досліджень привертає все більшу увагу наукової спільноти. До наукових досліджень, присвячених дослідженню штучного інтелекту в діяльності правників, можна віднести праці таких вчених, як Балацька О.Р. і Ткачук Ю.С., Берназюк Я., Берназюк І.М., Бессонов О.В., Белов Д.М., Белова М.В., Бисага Ю.М., Заборовський В.В. Вакарєва К.О., Волік В.В., Резнік О.М., Гафич О.І., Гачкевич А., Кобко-Одарій В.С., Кожевнікова А.В., Косілова О.І., Солодовнікова Х.К., Кривицький Ю.В., Ніколаєва О.В., Ніколенко Л.М., Олашин В.В., Рибікова Г.В., Шишка Н.В. та багатьох інших. Значно менше уваги приділено питанням використання ШІ безпосередньо адвокатами. Так, Бандурка С. С. піднімає питання правових та етичних аспектів використання ШІ адвокатами при вирішенні приватноправових спорів [1], а Плахотнік О.В. та Лохматов О.А. досліджували питання застосування штучного інтелекту як асистивної (допоміжної) технології у роботі адвоката та прокурора, та аналізували переваги і ризики використання штучного інтелекту в адвокатурі та прокуратурі [2].

Таким чином, незважаючи на те, що правовій науці існує чимало думок, ідей та поглядів на питання застосування технологій ШІ у системі правосуддя, не досліджувалися принципи його використання адвокатами, так само, як і недостатньо уваги приділено пропозиціям внесення змін та доповнень до законодавства у зв'язку із впровадженням систем штучного інтелекту у цю сферу.

Виклад основного матеріалу. Використання технологій штучного інтелекту в адвокатській практиці останнім часом стало звичним явищем і вже не викликає подиву. Проте межі застосування таких систем залишаються неврегульованими, на відміну від діяльності суддів, для яких стаття 16 Кодексу суддівської етики визначає допустимість використання технологій ШІ за умови, що це не впливає на незалежність і неупередженість судді, не стосується оцінки доказів та ухвалення рішень і не порушує вимог законодавства [3].

В Україні адвокатська діяльність здійснюється на основі Конституції України, Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [4], Правил адвокатської етики [5]. Проте жоден з цих актів хоч і не містить заборони використанням адвокатом технологій ШІ, але й не визначає межі чи принципи його використання у професійній діяльності.

Певні кроки у цьому напрямку зроблено Національною асоціацією адвокатів України (НААУ). Так, НААУ та Міжнародна асоціація етики та доброчесності штучного інтелекту (AI Ethics and Integrity International Association, AIEI) підписали меморандум про взаєморозуміння, що закріплює наміри сторін розвивати довгострокову співпрацю з метою формування глобальних стандартів етичного застосування ШІ та залучення українських адвокатів до цих процесів. Згідно з меморандумом, сторони зосередяться на підтримці адвокатів у набутті знань щодо етики використання ШІ та ефективному впровадженні відповідних інструментів у професійну діяльність. Зокрема, планується проведення спільних освітніх і практичних заходів, підготовка аналітичних матеріалів та публікацій, організація конференцій і тематичних панелей [6]. Проте практичних орієнтирів для використання технологій ШІ в адвокатській практиці меморандум не містить.

Процесуальне законодавство України також не регламентує використання технологій штучного інтелекту учасниками судового процесу й не встановлює відповідних заборон чи обмежень. Тож нині визначення меж застосування технологій ШІ покладається на професійний розсуд самих адвокатів. У правничому середовищі дедалі частіше порушуються питання етики використання систем ШІ під час здійснення адвокатської діяльності. За відсутності правового регулювання доцільним є орієнтуватися на принципи адвокатської діяльності та адвокатської етики, визначені Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та Правилами адвокатської етики, зокрема принципи верховенства права, конфіденційності, компетентності та добросовісності.

Відсутній в Україні і окремих спеціальний закон, який би регулював питання застосування технологій штучного інтелекту. Водночас європейська спільнота

вже напрацювала певне правове регулювання з цього питання і в першу чергу мова йде про ухвалення у 2024 році на теренах ЄС Artificial Intelligence Act (AI Act) [7], що в подальшому цілком ймовірно стане основою та орієнтиром для відповідного законодавства України. Він спрямований на усунення ризиків для здоров'я, безпеки та основних прав, а також захищає демократію, верховенство права та навколишнє середовище. Тому використання технологій ШІ в судочинстві повинно здійснюватися саме крізь призму цих основних гарантій [8]. Варто відзначити, що Європа притримується досить обережного та відповідального використання систем штучного інтелекту і додатковим свідченням цього є ухвалення Радою Європи документу, який визначає етичні принципи використання Штучного інтелекту в судовій системі – Європейської Етичної хартії щодо використання штучного інтелекту у судовій системі та її середовищі [9]. За змістом Хартії, застосування ШІ у сфері правосуддя може суттєво підвищити ефективність і якість правосуддя, однак має впроваджуватись відповідально і з дотриманням основних прав людини, гарантованих, зокрема, Європейською конвенцією з прав людини (ЄКПЛ) та Конвенцією Ради Європи про захист персональних даних. ШІ має залишатися інструментом, який служить загальним інтересам, проте поважає і не порушує права особистості [10].

Хартія містить систему принципів, якими слід послуговуватися при використанні систем штучного інтелекту в національних судових процесах, і до таких принципів належать: принцип поваги до основних прав людини, принцип недискримінації, принцип якості і безпеки, принцип прозорості, неупередженості та достовірності, а також принцип контролю.

У контексті швидкого розвитку та всеохоплюючого впровадження технологій штучного інтелекту, зокрема і у сфері юриспруденції, доцільним є виокремити принципи застосування ШІ в адвокатурі. Такі засади забезпечували би можливість ефективного використання ШІ, водночас не завдаючи шкоди правам чи інтересам та підтримуючи безпеку. Цілком виправданим видається, опираючись на згадані акти, перенесення наведених вище засад у площину діяльності адвокатів з урахуванням особливостей функціонування цього інституту.

Так, першочерговим принципом роботи адвоката із застосуванням технологій ШІ є *принцип законності та дотримання прав людини*. Використання ШІ повинно відповідати Конституції України та іншим актам законодавства, особливо у сфері захисту персональних даних та конфіденційної інформації. Технології мають сприяти утвердженню верховенства права, а не створювати перешкоди для реалізації прав і свобод, зокрема права на доступ до правосуддя.

Ще один принцип роботи зі штучним інтелектом це *принцип недопущення дискримінації або недискримінації*, що закликає правника до використання ШІ таким чином, аби гарантувати справедливе та неупереджене ставлення до кожної людини, незалежно від її походження, статі, віку, релігії, національності чи інших

ознак. Фахівці наголошують, що ШІ може сприяти дискримінації прав людини посилюючи вже існуючу (закладену в систему) нерівність, автоматично відтворюючи певні дискримінаційні практики, при цьому від початку алгоритми ШІ можуть містити упередження, що призводять до дискримінаційних результатів. Водночас висновки, зроблені ШІ, можуть бути непрозорими, а відтак незрозумілими для людей, що ускладнить оскарження наявної дискримінації [11]. Тому у випадку виявлення ознак упередженості алгоритмів ШІ, адвокатам необхідно мінімізувати вплив цього факту та враховувати при подальшому використанні згенерованої системою інформації.

Окремо слід згадати проблему упередженості AI-рішень: якщо алгоритм навчений на нерепрезентативних чи застарілих даних, його рекомендації можуть містити дискримінаційні або некоректні судження. Адвокат має етичний обов'язок протидіяти проявам несправедливості, тому не повинен некритично приймати пропозиції ШІ, якщо є підстави вважати, що вони порушують принцип рівності сторін або інші засади права [1].

Принцип якості, безпеки та конфіденційності при застосуванні ШІ, полягає необхідності використання сертифікованих систем та одночасному утриманні від використання загальнодоступних систем штучного інтелекту, зокрема, для роботи з інформацією з обмеженим доступом. Останні допустимо використовувати виключно для технічних та рутинних завдань як то аналіз чи пошук законодавства або релевантної судової практики. У адвокатській практиці це особливо стосується особистих даних клієнтів. Завантаження інформації про клієнта до зовнішніх ШІ-систем може становити ризик розголошення та порушення обов'язку адвокатської таємниці. Етичний імператив адвоката – зберігати у таємниці будь-яку інформацію, отриману від клієнта (ст. 21 Правил адвокатської етики) – повинен виконуватися незалежно від технічних засобів, що застосовуються у роботі. Тому бажано користуватися лише такими AI-рішеннями, які гарантують захист даних (наприклад, локально встановлені системи або сервіси з наскрізним шифруванням і належними угодами про нерозголошення) [1].

Принцип добросовісності, достовірності. Будь-яка інформація, згенерована ШІ, підлягає обов'язковій фаховій перевірці на точність, достовірність та відсутність упереджень, тобто так званому «людському контролю». Такий контроль можна провести у спосіб перехресної перевірки з офіційними джерелами, зворотного промтингу чи запиту на першоджерело інформації. Але, якщо перевірити достовірність згенерованої ШІ інформації неможливо, слід утриматися від подальшого використання. Яскравим прикладом використання згенерованої ШІ відповіді без її фахової перевірки є справа Стівена Шварца, що мала місце у Сполучених Штатах Америки, коли адвокати надали суду підбірку судових прецедентів на підтримку позиції позивача, що були несправжніми. У ході розгляду адвокат Шварц визнав, що використовував ChatGPT для пошуку

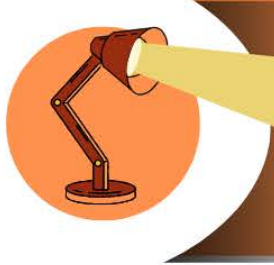

рішень у схожих справах і не підозрював, що результати можуть виявитися фальшивими [12]. За словами Ірини Райку, директорки кафедри інтернет-етики Університету Санта-Клари (США), справа демонструє те, проти чого застерігали критики ШІ: «Переважна частина тих, хто користується та грається зі штучним інтелектом, насправді не розуміє, чим він є і як працює, а особливо якими є його обмеження» [12]. Для запобігання подібним ситуаціям Комітет Американської асоціації юристів (АВА) з питань генеративного штучного інтелекту 27 липня 2024 року опублікував Рекомендації щодо використання штучного інтелекту. У документі зазначається, що інструменти ШІ можуть допомогти юристам підвищити ефективність, але можуть нести ризики, такі як генерація неточних результатів. Використання ШІ призвело до того, що юристи почали посилалися на неіснуючі справи або давати неточний аналіз. «Навіть ненавмисне спотворення інформації в суді може спричинити спотворення фактів», і відповідно до правил професійної етики, юристам слід перевіряти точність усіх результатів, йдеться у висновку [13]. Що стосується адвокатів України, то не здійснивши повноцінну перевірку наданої інформації, юрист ризикує порушити обов'язки професійної етики, передбачені ст. 11 Правил адвокатської етики НААУ «Компетентність та добросовісність».

З попереднім принципом тісно пов'язаний *принцип відповідальності*, адже, якщо штучний інтелект завдає шкоди видаючи недостовірну інформацію, питання відповідальності стає надзвичайно актуальним. Відповідно до законодавства України штучний інтелект не є суб'єктом права, а отже вина та відповідальність покладатиметься на користувача чи розробника системи. Саме тому остаточне рішення про використання при виконанні своїх професійних обов'язків результатів, отриманих від ШІ, особа, а тим паче адвокат, приймає самостійно. Адвокат не може сліпо покладатися на результати, отримані від ШІ, без критичного аналізу. Алгоритми можуть допускати помилки, упередженість або так звані “галюцинації” – генерацію правдоподібної, але хибної інформації. Етичний обов'язок юриста – перевіряти факти і висновки, отримані за допомогою ШІ, так само ретельно, як і будь-яку іншу інформацію [1]. Томас Каллен, американський суддя, зауважив, що використання генеративного ШІ у юридичній сфері стає «новою нормою», однак наголосив, що адвокати, які застосовують такі інструменти, «повинні дотримуватися базових принципів професійної поведінки», зокрема «вживати розумних заходів» для забезпечення точності судових документів [14].

У будь-якому разі, відповідальність за згенерований ШІ юридичний документ або консультацію – несе саме адвокат. Виникає питання про те чи має адвокат інформувати клієнта про використання ним систем штучного інтелекту у роботі над справою. Вважаємо, що у випадку використання ШІ для створення документа або його частини особа у супровідній інформації або в самому документі доцільно повідомляти осіб, яким надається відповідна інформація чи

клієнта, про таке використання. У той же час немає потреби повідомлення про використання ШІ, якщо технологія застосовувалася для виконання суто технічних завдань (наприклад, перевірка граматики, форматування тексту тощо). Проте ряд фахівців, зокрема, Л. Еліот пропонує закріпити обов'язок адвоката інформувати клієнтів про застосування ШІ у ході надання правової допомоги [1]. З боку етики, безумовно, що відкритість адвоката у комунікації з клієнтом є визначальною для встановлення довіри між ними.

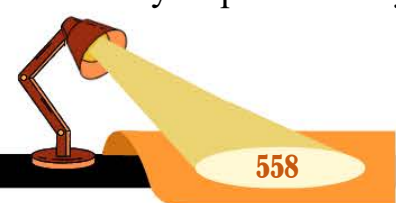
Однак є ще одна перспектива, яка може стати більш актуальною згодом: чи адвокати обов'язково мають використовувати технології ШІ, якщо це сприятиме кращому наданню послуг, або мати компетенції належно оцінити таку можливість? Наприклад, американські адвокати Бреді Хайз і Дженні Дао з Hanson Bridgett LLP у коментарі для Reuters говорять, що невикористання доступного інструменту ШІ саме собою може стати невиконанням обов'язку компетентності, коли такі технології надалі будуть удосконалюватися [6].

У багатьох країнах професійні асоціації вже підкреслюють, що технологічна компетентність є складовою загальної компетентності юриста. Наприклад, Американська асоціація адвокатів (АВА) внесла роз'яснення, що підтримання компетентності включає розуміння переваг і ризиків цифрових технологій у юридичній практиці. Таким чином, використовуючи ШІ, адвокат зобов'язаний забезпечити відповідність своїх дій як нормам права, так і духу професійної етики [1].

На вирішення питання правового регулювання використання технологій штучного інтелекту у адвокатській практиці в Україні, Безназюк І.М. пропонує доповнити статтю 131-2 Конституції України положеннями такого змісту: «Адвокати мають право використовувати штучний інтелект для підготовки процесуальних документів». На думку автора, з метою реалізації цієї оновленої конституційної норми держава має сприяти розвитку та поширенню доступних інструментів ШІ для адвокатів [15].

Проте вважаємо, що цілком достатнім для мети ефективного та відповідального використання технологій ШІ у адвокатській діяльності, було б доповнення статті 4 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» наступним положенням «Адвокати можуть застосовувати штучний інтелект як асистивну технологію при виконанні своїх професійних прав та обов'язків». В подальшому це положення може бути розвинене у Правилах адвокатської етики, шляхом встановлення етичних стандартів, охарактеризованих вище принципів роботи адвоката з інструментами ШІ та меж такого використання, які б запобігали зловживанню цим інструментом та забезпечували ефективність його використання в адвокатській практиці.

Висновки. Тенденції розвитку інформаційного суспільства та світова цифровізація, поза усяким сумнівом, вказують на те, що майбутнє адвокатури полягає у гармонійному поєднанні людського професійного досвіду та можливостей

цифрових технологій. Штучний інтелект не є заміною адвоката, але є потужним інструментом, який може значно підвищити ефективність його роботи. Принципами використання технологій ШІ у адвокатській діяльності мають слугувати законність, повага до прав людини та їх дотримання, недискримінація, якість, безпека та конфіденційність, добросовісність та достовірність, а також відповідальність. Вони покликані зменшити ризики, що існують при використанні ШІ правниками та забезпечити дотримання прав людини у світі штучного інтелекту.

Зважаючи на те, що штучний інтелект несе ризики або потенційні негативні наслідки для людини, є потреба у спеціальних нормативних актах, які б регулювали використання цих технологій загалом, а також у внесенні змін та доповнень до чинної нормативно-правової бази різних сфер, з забезпечуючи тим самим збалансованість правового регулювання.

Хоча правове регулювання штучного інтелекту в Україні наразі перебуває на етапі формування, втім його гармонізація з європейськими нормами та світовими стандартами дасть можливість знизити ризики його використання, зокрема, у практиці адвоката, та спрямувати потенціал штучного інтелекту в правильному напрямку.

Література:

1. Бандурка С. С. Правові та етичні аспекти використання штучного інтелекту адвокатом у розв'язанні приватноправових спорів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-1/178>.
2. Плахотнік О. В., Лохматов О. А. Штучний інтелект як асистивна технологія у роботі адвоката та прокурора. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-8/104>.
3. Кодекс суддівської етики : затв. Рішенням XI з'їзду суддів України від 22.02.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13>.
4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність. Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
5. Правила адвокатської етики : затв. З'їздом адвокатів України 09.06.2017 (зі змінами). URL: <https://unba.org.ua/akts-naau/category/22-pravila.html>.
6. Українські адвокати долучаються до формування стандартів етики ШІ. Національна асоціація адвокатів України. 2025. URL: <https://unba.org.ua/news/10426-ukrains-ki-advokati-doluchayut-sya-do-formuvannya-standartiv-etiki-shi.html>.
7. European Commission. Proposal for a Regulation laying down harmonised rules on Artificial Intelligence (Artificial Intelligence Act), COM(2021) 206 final, 21 April 2021. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021PC0206>.
8. Крат В., Голубовський І. Штучний інтелект і судочинство. *Юридична газета*. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/shtuchniy-intelekt-i-sudochinstvo.html>.
9. European Commission for the Efficiency of Justice. European Ethical Charter on the Use of AI in the Judicial Systems and Their Environment. Strasbourg, 2018. URL: <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-forpublication-4-december-2018/16808f699c>.
10. Войнов М. Штучний інтелект та юридична сфера: чи зможуть технології замінити суддів? *Українська Гельсінська спілка з прав людини*. URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/shtuchnyu-intelekt-ta-iurydychna-sfera-chy-zmozhut-tekhnologii-zaminyty-suddiv/>.

11. Булавіна С. Є., Давидова Т. О. Штучний інтелект і недопущення дискримінації як основоположний принцип забезпечення прав людини. *Історико-правовий часопис*. 2025. Т. 24, № 1. С. 7–13. DOI: <https://doi.org/10.32782/2409-4544/2025-1/1>.
12. Городиський І., Бойко Д. Адвокати ChatGPT: які виклики постають перед адвокатами. *JustTalk*. URL: <https://justtalk.com.ua/post/advokati-chatgpt-yaki-vikliki-postayut-pered-advokatami>.
13. У США юристи отримали рекомендації щодо використання штучного інтелекту. *Судово-юридична газета*. URL: <https://sud.ua/uk/news/abroad/307147-v-ssha-yuristy-poluchili-rekomendatsii-po-ispolzovaniiyu-iskusstvennogo-intellekta>.
14. Національна асоціація адвокатів України. У США адвокат, який подав суду галюцинації ШІ, unikнув відповідальності. *Новини НААУ*. 10.03.2025. URL: <https://unba.org.ua/news/10033-u-ssha-advokat-yakij-podav-sudu-galyucinacii-shi-uniknuv-vidpovidal-nosti.html>.
15. Безназюк І. М. Штучний інтелект у правосудді: конституційно-правовий аспект. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 2. С. 130–136. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.02.16>.

References:

1. Bandurka, S. S. (2025). Pravovi ta etychni aspekty vykorystannia shtuchnoho intelektu advokatom u rozv'iazanni pryvatnopravovykh sporiv [Legal and ethical aspects of the use of artificial intelligence by a lawyer in resolving private law disputes]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Legal Scientific Electronic Journal*, 1. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-1/178> [in Ukrainian]
2. Plakhotnik, O. V., & Lokmatov, O. A. (2024). Shtuchnyi intelekt yak asystyvna tekhnolohiia u roboti advokata ta prokurora [Artificial intelligence as an assistive technology in the work of a lawyer and prosecutor]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Legal Scientific Electronic Journal*, 8. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-8/104> [in Ukrainian]
3. Kodeks suddivskoi etyky [Code of Judicial Ethics]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13> [in Ukrainian]
4. Zakon Ukrainy “Pro advokaturu ta advokatsku diialnist” [Law of Ukraine On the Bar and Advocacy Activity]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> [in Ukrainian]
5. Pravyla advokatskoi etyky. [Rules of Legal Ethics]. Retrieved from <https://unba.org.ua/akts-naau/category/22-pravila.html> [in Ukrainian]
6. Sait Natsionalnoi asotsiatsii advokativ Ukrainy [Sait of National Bar Association of Ukraine] Ukrainski advokaty doluchaiutsia do formuvannia standartiv etyky ShI [Ukrainian lawyers are involved in the formation of AI ethics standards.]. Retrieved from <https://unba.org.ua/news/10426-ukrains-ki-advokati-doluchayut-sya-do-formuvannya-standartiv-etiki-shi.html> [in Ukrainian]
7. European Commission. (2021). *Proposal for a Regulation laying down harmonised rules on Artificial Intelligence (Artificial Intelligence Act)*, COM(2021) 206 final. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021PC0206> [in Ukrainian]
8. Krat, V., & Holubovskyi, I. Shtuchnyi intelekt i sudochynstvo [Artificial Intelligence and Justice]. *Legal Gazette – Legal Newspaper*, 3. Retrieved from <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/shtuchniy-intelekt-i-sudochinstvo.html> [in Ukrainian]
9. Council of Europe, CEPEJ. (2019). *European Ethical Charter on the Use of Artificial Intelligence in the Judicial Systems and Their Environment*. Retrieved from <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-forpublication-4-december-2018/16808f699c>
10. Voinov, M. Shtuchnyi intelekt ta yurydychna sfera: chy zmozhut tekhnolohii zaminyty suddiv? [Artificial Intelligence and the Legal Sphere: Can Technology Replace Judges?]. *Ukrainska Helsinska spilka z prav liudyny*. Retrieved from <https://www.helsinki.org.ua/articles/shtuchniy-intelekt-ta-iurydychna-sfera-chy-zmozhut-tekhnolohii-zaminyty-suddiv/> [in Ukrainian]

11. Bulavina, S. Ye., & Davydova, T. O. (2025). Shtuchnyi intelekt i nedopushchennia dyskryminatsii yak osnovopolozhnyi pryntsyv zabezpechennia prav liudyny [Artificial intelligence and non-discrimination as a fundamental principle of ensuring human rights]. *Istoryko-pravovyi chasopys - Historical and Legal Journal*, 24(1). <https://doi.org/10.32782/2409-4544/2025-1/1> [in Ukrainian]

12. Horodyskyi, I., & Boiko, D. Advokaty ChatGPT: yaki vyklyky postaiut pered advokatamy [ChatGPT Lawyers: What challenges do lawyers face?]. *JustTalk*. Retrieved from <https://justtalk.com.ua/post/advokati-chatgpt-yaki-vykliki-postayut-pered-advokatami> [in Ukrainian]

13. Sait Sudovo-yurydychna gazeta [Sait of Legal Gazette] U SShA yurysty otrymaly rekomendatsii shchodo vykorystannia shtuchnoho intelektu [In the US, lawyers received recommendations on the use of artificial intelligence]. Retrieved from <https://sud.ua/uk/news/abroad/307147-v-ssha-yuristy-poluchili-rekomendatsii-po-ispolzovaniyu-iskusstvennogo-intellekta> [in Ukrainian]

14. Sait Natsionalnoi asotsiatsiia advokativ Ukrainy [Sait of National Bar Association of Ukraine] U SShA advokat, yakyi podav sudu haliutsynatsii ShI, unyknuv vidpovidalnosti [In the US, a lawyer who sued AI hallucinations escaped liability]. Retrieved from <https://unba.org.ua/news/10033-u-ssha-advokat-yakij-podav-sudu-galyucinacii-shi-uniknuv-vidpovidal-nosti.html> [in Ukrainian]

15. Beznaziuk, I. M. (2025). Shtuchnyi intelekt u pravosuddi: konstytutsiino-pravovyi aspekt [Artificial Intelligence in Justice: Constitutional and Legal Aspect]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo - Analytical and comparative law*, 2. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.02.16> [in Ukrainian]

